

Экономика/ Есеп және аудит

Әбдіқашева А., Ныйканбаева А.И

Қазтұтынуодағы Қарағанды Университеті

«ЭкоСервис» ЖШС-гі негізгі құралдарының шығуының есебі

Негізгі құралдардың «ЭкоСервис» ЖШС кәсіпорынның қызметінде қолдану ерекшеліктерін және бухгалтерлік есепті ұйымдастыру мен әдістемесіне әсер ету ерекшеліктерін зерттеу.

«ЭкоСервис» ЖШС-гі негізгі құралдардың шығуы негізгі құралдарды сату немесе айырбастау, өтеусіз беру немесе басқа ұйымдардың жарғылық капиталына салым ретінде беру негізгі құралдарды тарату жолымен жүргізеді.

Қандай негізгі құралдар есептен шығарылуы мүмкін

Негізгі құралдар қолданылмайтынын және оны қалпына келтіру мүмкін емес немесе тиімсіз екенін нақты анықтау. Мұны тек арнайы комиссия ғана жасауға құқылы. Басшы оны құру туралы бұйрық шығарады, оған міндетті түрде кіреді:

- * түгенделетін негізгі құралдардың сақталуына жауапты қызметшілер;
- * Бухгалтерия өкілдері;

Комиссия негізгі құралды тексеріп, оны одан әрі қолдану орынды ма, жоқ па деген қорытынды шығарады, сонымен қатар қалпына келтірудің рентабельділігін қарастырады. Комиссияның құзыретіне сондай-ақ мәселелер кіреді:

- * НҚ шығу себебін тұжырымдау;
- * егер есептен шығару уақытынан бұрын жүргізілсе, жауапты тұлғаларды анықтау;
- * активтің жекелеген бөліктерін сату немесе одан әрі пайдалану мүмкіндігін анықтау (мысалы, егер жабдық туралы айтатын болсақ, оның бөлшектері қосалқы бөлшектер ретінде пайдаланылуы мүмкін, жеке тораптар сатылады).

ЭкоСервис ЖШС мекемесінде негізгі құралдардың есебін жүргізу

тәртібі бухгалтерлік есептің ұлттық стандарттары мен №16 Негізгі құралдар Халықаралық қаржылық есеп беру стандарттарына сәкес бекітілген есептік саясаты бойынша жүргізіледі.

Негізгі құралдар кәсіпорынның экономикалық тыбыс табу мақсатында қойылған талаптарына қарай жіктеліп бухгалтерлік есебі құрылады.

2020 жылдың 15 қазан айында ЖШС қатысушыларының құрылтай жиналысында мекеменің № 2 қойма ғимаратын сату туралы шешісімі қабылданды. Бұл ғимараттың баланстық құны 1 520 000 тенге, бағаланған құны 10 500 000 тенге, жиналған амортизация құны 4 480 000 тенге

Бухгалтерлік есепте негізгі құралды (№ 2 қойма ғимаратын) сату кезінде келесі операциялар жасалады:

Негізгі құралды сатудан түскен табыс Дт1210 «Сатып алушылар мен тапсырыс берушілерден қысқа мерзімді дебиторлық берешек» Кт 6210 «Активтерді шығарудан түскен кірістер» - 9 375 000 тенге

Дт 1210 Кт 3130 «ҚҚС сомасына» - 625 000тенге

Есептелген амортизацияны есептен шығару Дт 2420 «Негізгі құралдардың тозуы» Кт2410 «Негізгі құралдар, Қойма ғимараты – 4 480 000тенге

Амортизацияланбаған құнын есептен шығару Дт 7410 «Активтерді шығаруға арналған шығыстар» Кт 2410. - 1 520 000 тенге

1С-та негізгі құралдарды сату «Негізгі құралдар мен материалдық емес активтерді іске асыру» негізгі мәзірінің «Негізгі құралдар және материалдық емес активтер» бөлімінде орналасқан құжатпен жүзеге асырылады. ДА-1 Ұзақ мерзімді активтерді қабылдау-тапсыру актісі құжаты толтырылады.

2019 жылдың мамыр айында Камаз автокөлігі өртеніп істен шықты. Көлік құралдарын есептен шығару актісі (ОС-2 нысаны) толтырып Есептен шығару жүргізіледі. Автокөліктің баланстық құны 956 430 тг, жинақталған амортизация құны 864 670тг. № Автокөлікті және бөлшектеуге кеткен шығындар (жұмысты мердігер жүргізді) 94 304 теңгені құрады (ҚҚС-ты ескере отырып 12%), металл сынықтары мен жарамды қосалқы бөлшектер 220 820 теңге

көлемінде.

Мекеменің бухгалтерлік есебінде келесі бухгалтерлік жазбалар жүргізіледі:

Дт 2420 Кт 2410 Камаз автокөлігі - 864670тг амортизация сомасына

Дт 7410 Кт 3310 - жабдықты бөлшектеуге және бөлшектеуге арналған шығындар сомасына 84 200 теңге

Дт 1420 ҚҚС - 10 104 теңге

Кт 3310 Жабдықтаушылар мен мердігерлерге қысқа мерзімді кредиторлық берешек - 94 304 теңге

Дт 1310 Кт 6210 Активтерді шығарудан түскен кіріс - ықтимал пайдалану бағасы бойынша қосалқы бөлшектердің, металл сынықтарының құны бойынша 220 820 теңге.

2020 жылдың қыркүйек айында әкімшілік кеңседе орналасқан компьютер толығымен жабдықталған күйінде мектепке ақысыз тапсырылды. Компьютердің баланстық құны 83 452 теңге, Амортизацияланған құны 17410 теңге. Мекеменің бухгалтерлік есебінде келесі бухгалтерлік жазбалар жүргізілді:

Дт 2420 Кт 2410 Жабдықталған компьютер - бұрын есептелген амортизация сомасы 17410 теңге

Дт 7410 Кт 2410 Жабдықталған компьютер берілген компьютердің баланстық құны 83452 теңге

Дт 7210 КТ 3130 ақысыз берілген мүлікке ҚҚС сомасына (баланстық құннан объектіні сатып алу кезінде ескерілген 12% мөлшерлемесінен) 16724 . Негізгі құралдар толық тозу нәтижесінде есептен шығарылса, онда ҚҚС бойынша түзету жүргізілмейді.

Қажет болған жағдайда, негізгі құралдың атауы, саны және сомасы көрсетіле отырып, оны шығаруға басшының бұйрығы шығарылады.

Егер есептен шығарылған мүлікті өз бетінше жою мүмкін болмаса, жоюды мамандандырылған компания жүзеге асыра алады. Шарт жасалғаннан кейін объектілерді жоюға қабылдау-беру актісі жасалады. Жұмыс аяқталғаннан

кейін шот-фактура, акт тапсырылады.

Апатқа ұшыраған ОЖ-ны есептен шығару үшін:

- негізгі құралдарға түгендеу жүргізіледі;
- түгендеу нәтижелері бойынша жарамсыз болып қалған НҚ тізімі анықталды;
- мекеме басшысының бұйрығымен негізгі құралдарды есептен шығару үшін комиссия құрылады;
- Негізгі құралдарды есептен шығару жөніндегі комиссияның хаттамасы жасалды;
- негізгі құралдарды есептен шығару актісі жасалады;
- құрамында бағалы металдары бар бөлшектер, тораптар болса, есепке қабылданады.

Негізгі құралдардың істен шығу операцияларын қорыта отырып, мынадай қорытынды жасауға болады: олар бойынша қаржылық нәтиже негізінен істен шығудан түскен таза түсімдердің бағалау сомасы мен нақты активтің баланстық құны арасындағы айырма ретінде айқындалуы және пайда мен шығындар туралы есепте операциялық кіріс немесе операциялық шығыс ретінде танылуы тиіс.

Кез келген қазақстандық компания қызмет процесінде негізгі құралдардың кейбір объектілерін пайдалануға арналған шығындар осы объектілерден экономикалық пайдаларға қарағанда жоғары болатын жағдайға тап болуы мүмкін. Сондықтан компания алдында тұрған проблемалардың бірі қаржылық есептілікте олардың активтерінің нақты құнын төмендетуді бағалау және тану міндеті болып табылады.

Әдебиеттер тізімі

1. «Бухгалтерлік есеп пен қаржылық есептілік туралы» 2007 жылғы 28 ақпандағы № 234-ІІІ Қазақстан Республикасының Заңы
2. Халықаралық қаржылық есеп стандарттары
- 3.«Бухгалтер. Параграф» ақпараттық жүйесі көмегімен орындалды